

Vážený pán poslanec, vážená pani poslankyňa,

v mene podpísaných organizácií, kolektívov, inštitúcií a odborníkov a odborníčok, ktoré sú dlhodobo aktívne v snahe zastaviť sexuálne násilie a pri ochrane ľudí žijúcich na Slovensku pred znásilnením a sexuálnym násilím, si Vás dovoľujeme požiadať o prijatie nevyhnutných legislatívnych zmien v tejto oblasti.

Roky sme svedkami nebezpečne rozšíreného podceňovania prípadov znásilnenia a sexuálneho násillia na Slovensku, ktoré priamo zasahujú do desaťtisícov životov, predovšetkým životov žien a dievčat, a narúšajú ich.

V súvislosti s prijatím legislatívy na ochranu obetí trestných činov došlo v tejto oblasti k niektorým zlepšeniam, najmä v súvislosti s uzákonením predpokladov na ochranu obetí pred druhotnou viktimizáciou. Aktuálnou však zostala požiadavka prijať opatrenie, ktoré by bezprostredne reagovalo na skutočnosť, že len zlomok obetí znásilnenia a sexuálneho násillia svoju skúsenosť nahlási a ešte menej skutočných páchatel'ov je potrestaných. Pôvodne navrhovaná zmena v novele Trestného zákona, aby bola pri posudzovaní týchto trestných činov v prvom rade zohľadnená slobodná vôľa preživších, predstavovala významný pokus štátu o prijatie legislatívy, ktorá by odstraňovala bariéry pri nahlasovaní a stíhaní týchto trestných činov a pri poskytovaní ochrany preživším. Po viac ako rok trvajúcim legislatívnym procese, ktorý sprevádzala debata odborníkov a odborníčok z rôznych oblastí, však do parlamentu smeruje návrh redefinície znásilnenia, ktorý je veľkým sklamaním pre ľudí, ktorí čelili, čelia a budú čeliť znásilneniu a sexuálnemu násilliu.

Podľa [výskumu Inštitútu pre výskum práce a rodiny z roku 2017](#) zažilo sexuálne násillie v priebehu svojho života 4,9 % respondentiek, čo predstavuje približne 100 000 žien na Slovensku. Len 15 % žien vyhľadalo pomoc niektorej z inštitúcií a len 11,2 % ohlásilo prípad na polícii. Vysoká miera latencie súvisí aj s tým, že skutočné reakcie osoby zažívajúcej agresiu veľmi často nezodpovedajú predstavám, ktoré sú tlmočené v súčasnej právnej úprave ako kvalifikačné znaky znásilnenia a sexuálneho násillia. Výsledky prieskumu tiež poukazujú na pretrvávajúcu stigmatizáciu preživších sexuálneho násillia, o čom svedčia zdôvodnenia, pre ktoré sa ženy neobrátili na políciu.

Amnesty International Slovensko zozbierala desiatky výpovedí preživších znásilnenia, ktoré ilustrujú hrubé zlyhania štátu pri ich ochrane a pri tvorbe legislatívy, ktorá prispieva k vytváraniu prostredia založeného na rešpekte pri sexuálnych aktivitách. Z výsledkov [reprezentatívneho prieskumu](#), ktorý pre Amnesty International Slovensko vo februári 2023 uskutočnila agentúra Focus, vyplýva, že 91 % opýtaných si myslí, že sex bez súhlasu je znásilnením. Toto presvedčenie pritom prevláda u všetkých skupín obyvateľstva. Zároveň si 89 % opýtaných myslí, že sex bez súhlasu by mal byť trestným činom. Podobné výsledky dosiahli aj reprezentatívne prieskumy z rokov [2022](#) a [2021](#).

Súčasná definícia znásilnenia platná na Slovensku sa, rovnako ako definícia zahrnutá v predkladanej novele Trestného zákona, zameriava na prítomnosť násillia a prejaveneho odporu, pričom nezohľadňuje absenciu slobodného súhlasu (po posúdení v kontexte okolností), ako sa vyžaduje v medzinárodnom práve a normách.

Neobstojí ani argument, že pokiaľ právna úprava obsahuje možnosť zohľadniť zneužitie bezbrannosti, zahŕňa tak možnosť stíhania všetkých skutkov, pri ktorých bola sexuálna aktivita vykonaná na osobe, ktorá s ňou nesúhlasila. Osobitne upozorňujeme, že pod pojem bezbrannosti teória a prax zahŕňa stav bezvedomia alebo takú intoxikáciu, pri ktorej obeť nemôže prejaviť odpor. Za bezbrannú sa tiež považuje osoba spútaná alebo osoba, ktorá sa

nemôže brániť pre svoju fyzickú neschopnosť, a tiež osoba trpiaca duševnou poruchou, v dôsledku ktorej nechápe význam páchatel'ovho konania. Nič z toho však nevystihuje situáciu, v ktorej preživšia nekladie aktívny odpor v dôsledku psychického ochromenia alebo z dôvodu, že sa páchatel'ovi podvolí, pretože sa obáva, že v opačnom prípade jej hrozí ťažké ublíženie alebo smrť alebo môže dôjsť k ohrozeniu jej blízkych. Na nedostatočnosť takejto definície upozorňuje

teória

aj

prax.

Medzinárodné ľudskoprávne normy nedefinujú sexuálne násilie na základe použitia alebo hrozby fyzického násillia ani zneužitia bezbrannosti, ale vychádzajú z narušenia telesnej autonómie človeka. Slovensko musí dodržiavať svoje ľudskoprávne záväzky a rozšíriť právnu úpravu znásilnenia tak, aby zahŕňala situácie, keď k sexuálnym aktivitám došlo bez súhlasu niektoej

zo

zúčastnených

osôb.

Žiadame Vás preto, aby ste sa postavili za ľudské práva a ochranu ľudí pred sexualizovaným násillím a podnikli všetky kroky pre to, aby bola nedostatočná definícia obsiahnutá v návrhu novely Trestného zákona upravená. Slovensko potrebuje definíciu znásilnenia (v §199 Trestného zákona), ktorá je založená na absencii súhlasu.

Organizácie:

Amnesty International Slovensko
ALEJ – poradenské centrum
Bez sexizmu (iniciatíva Sexistický kix)
OZ Brána do života
Centrum komunitného organizovania
Centrum Slniečko, n.o.
Helsinský výbor pre ľudské práva na Slovensku, o. z.
OZ Antígona
OZ HANA
OZ Prirodzene
Iniciatíva Inakosť
inTYMYta
LIGHT*
mesačník Kapitál
Možnosť voľby
MyMamy, o.z.
Nadácia Ekopolis
Nebudeme ticho!
Neon o.z
NOMANTINELS
Občan, demokracia a zodpovednosť
Odysseus, o.z.
Pomoc rodine
PRIMA, o.z.
OZ Prirodzene
PROGRESFEM
OZ Proti prúdu
Rómske advokačné a výskumné stredisko
Sapling, o.z.
Slovenské národné stredisko pre ľudské práva
Za seba, o.z.
Ženy pomáhajú ženám, o.z.

Odborníctvo v témach pomoci preživším sexuálneho násillia, terapeutickej praxe, právnej pomoci preživším, rodovej rovnosti a sociálnej spravodlivosti:

Mgr. Jana Jablonická Zezulová, analytička – výskumníčka
Mgr. Barbora Burajová, PhD., právnička
Mgr. Ivana Klimentová, PhD., sociálna poradkyňa, terapeutka
Ing. Andrej Kuruc Mgr., psychológ, expert pre rodovú rovnosť
Mgr. Lenka Pavuková Rušarová, klinická psychologička, psychoterapeutka
Mgr. Hana Ševčíková, klinická psychologička, psychoterapeutka
MUDr. Barbora Vašečková PhD., lekárka, psychiatrička
Mgr. Andrea Fábiková, PhD., vedecko-výskumná pracovníčka, Centrum rodových štúdií FiF UK
PhDr. Hana Smitková, PhD., psychologička
Milica Schraggeová, psychologička
Mgr. Matúš Kanis, advokát

Mgr. Karin Jureková, sociálna poradkyňa, štatutárna zástupkyňa, PROGRESFEM
Zuzana Bendíková, výkonná riaditeľka, inTYMYta
Mgr. Štefan Vanko PhD., klinický psychológ, Psyche Educa s.r.o.
MUDr. Iveta Kalafutová, lekárka
Mgr. Apolónia Sejková, sociálna pracovníčka, projektová manažérka, MyMamy, o.z.
Mgr. Nina Oravcová, psychologička
Mgr. Judita Majerová, riaditeľka, psychologička, OZ Brána do života – Bezpečný ženský dom
Zuzana Olšinová, sociálna pracovníčka a pracovníčka v advokácii, OZ Proti prúdu
Mgr. Lucia Mikušová, právnička
Róbert Olejár, terénny sociálny pracovník
Mgr. Lucia Murínová, sociálna pracovníčka, OZ Brána do života
Mgr. Jana Bahulová, sociálna pracovníčka, OZ Brána do života
Niko Nagy, lektorstvo sexuálnej a vzťahovej výchovy, OZ Prirodzene
Mgr. Broňa Korec Terenová, sociálna pracovníčka, OZ Brána do života
Mgr. Jana Vyskočil, psychologička
Mgr. Mariana Kováčová, PhD., riaditeľka, špeciálna pedagogička, Centrum Slniečko, n.o.
Mgr. Zuzana Kuncová, psychologička
Mgr. Ľudmila Vysocká, sociálna pracovníčka, MyMamy, o.z.
Mgr. Monika Kriššáková, sociálny pracovník, Centrum Slniečko, n.o.
PhD. Silvia Dončevová, pedagogička, supervízorka a mediátorka
Mgr. Dagmar Gurová, redaktorka
PhDr. Stanislava Segečová, klinická psychologička, psychoterapeutka, súdna znalkyňa
PhDr. Šarlota Pufflerová, PhD., psychologička, Občan, demokracia a zodpovednosť
Mgr. Janka Kottulová, PhD., výskumníčka, Centrum rodových štúdií FiF UK
Mgr. Jakub Rajčáni, PhD., psychológ, vysokoškolský pedagóg, Filozofická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave
Bc. Julián Vrábel, školiteľ, pracovník s mládežou, LIGHT*
Mgr. Sabína Brédová, koordinátorka kontaktného centra, projektová manažérka, Občianske združenie PRIMA
Róbert Furiel, ľudskoprávny aktivista a školiteľ, Saplinq, o.z.
Mgr. Michaela Pavelková, členka tímu o. z. Bez sexizmu (iniciatíva Sexistický kix)
PhD. Veronika Valkovičová, výskumníčka a vysokoškolská pedagogička, Pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave
Mgr. Hana Mária Kirchner, psychológ
Mgr. Marta Korgová, sociálna pracovníčka, Centrum Slniečko, n.o.
Mgr. Adriana Mesochoritsová, politologička, Možnosť voľby
Mgr. Jitka Dvořáková, projektová manažérka a aktivistka za práva žien, Bez sexizmu (iniciatíva Sexistický kix)
Bc. Alexandra Demetrianová, M.A., kampanierka a aktivistka za ľudské práva a rodovú rovnosť, Saplinq, o.z. a Možnosť voľby
LLB Alexandra (Sasi) Moran, vedecká pracovníčka a publicistka, Feministická sekcia mesačníku Kapitál
Mgr. Martina Zboroňová sociologička, Možnosť voľby
Mgr. Alena Faragulová, PhD., vzdelávacia pracovníčka, lingvistka, Možnosť voľby
Zdena Faragulová, aktivistka, Nebudeme ticho!
Ivana Rumanová, kultúrna antropologička, mesačník Kapitál
Lýdia Bďžoch Koňaková, poradenská pracovníčka, OZ HANA
Dominika Jašeková, riaditeľka, psychologička, OZ Odysseus

Diana Gregorová, Bez sexizmu (iniciatíva Sexistický kix)
Bianka Urbanovská, lektorka sebaobrany, Za seba, o.z.
PhDr. Mária Hargašová, štatutárna zástupkyňa, Pomoc rodine
Mgr. Lucia Berdisová, PhD., LL.M., právnička
Mgr. Veronika Michelčíková, právnička, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva
Dagmar Horná, politologička
Mgr. Zuzana Havírová, výskumníčka, Rómske advokačné a výskumné stredisko
Silvia Miháliková, profesorka
Michal Žiga, Helsinský výbor pre ľudské práva na Slovensku, o. z.
Silvia Porubánová, PhD., sociologička a výkonná riaditeľka, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva
Alžbeta Brozmanová Gregorová, vysokoškolská pedagogička
Edina Némethová, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva
Peter Medveď, Nadácia Ekopolis
Maroš Chmelík, Centrum komunitného organizovania
Kamila Koza Beňová, PhD., etnologička, OZ Antigona
Mgr. Daša Malíková, PhD., riaditeľka a poradkyňa ALEJ – poradenské centrum
Mgr. Mária Víteková, poradkyňa ALEJ – poradenské centrum
M.A. Zuzana André, poradkyňa, ALEJ – poradenské centrum